

CARL JOHAN LJUNGBERG:

Kristdemokraten Columbus

När allt som rör EG stöts och blöts till leda kommer en ny tidskrift från Kds kallad Kristdemokratisk Debatt, lärt som ett uppslagsverk och med syfte bl a att visa, hur Europa-tanken då den rann upp i sina grundares hjärnor inte bara avsåg ett nytt monetärt eller militärt maktmedel utan var ett utflöde av judeo-kristen gemenskaps- och solidaritetslära. Här ges inte bara nycklar till katolska socialbegrepp som solidaritet, personalism och subsidiaritet. Vi får också lära oss att Columbus var allt annat än den råe erövrare som DN Kultur och andra Europa-gisslare hävdar, utan en man som av kristet sanningssökande vågade bryta med det som stelnat i medeltiden. En lans dras på ett mer praktiskt plan också för den fackliga pluralism som i Europa är mer självklar än här.

När vi ser hur den kristna idén ofta tolkas på vitt skilda sätt, och ibland rentav blir täckmantel för Europa-tankens olika fiender, är den typ av nyanseringar som KDD ger värdefull. Som betonas i en arti-

kel i detta nr av SvT är de kristna rörelserna (inte minst de fria samfundet) en betydande kraft i andra världsdelar och blir det även i ett EG vari de etablerade kyrkorna med den katolska främst tills nu dominerat. Bilden av en bibelrabblande fundamentalism är grovt vilseledande, såväl för svensk som annan kristdemokrati, vilken tvärtom kan bli en konstruktivt förnyande och frihetlig kraft.

Men också för den som inte delar KDD:s religiösa grundvärderingar har detta initiativ intresse, inte minst betoningen av hur kulturen i verklig mening, d v s kvaliteten hos den lilla gemenskapen, familjen och civilsamhället, liksom våra åsikter om skönt och fult, gott och ont, så som de utövas dagligen, inverkar vitalt på ekonomin och politiken. Detta tål att sägas på nytt. Det man kan invända är att KDD i form av sitt första nummer inte är särskilt debatterande. Det lär den dock kunna bli, om dess tankar förmår provocera i fortsättningen.

CARL JOHAN LJUNGBERG:

Teologen Karl Rahner – barn av sin tid?

Som en "genomsnittlig kristen" brukade den katolske teologen Karl Rahner beteckna sig enligt en ny minnesbok *Sehnsucht nach dem geheimnisvollen Gott: Profil, Bilder, Texte*.

Karl Rahner: *Sehnsucht nach dem geheimnisvollen Gott: Profil, Bilder, Texte*. Herder 1992; utg Herbert Vorgrimler

Orden utmärker väl denna profil från en politiskt händelserik men andligt håglös tid. Rahner ter sig ambivalent; som om han känt leda vid det borgerliga lugn (Adenauers "keine Experimente!") som freden 1945 medförde. Rahner ses av ej få renläriga katoliker som en närmast destruktiv kraft. Hans andliga verk bär spår av att han medvetet sökt avbörda sig

inte bara teologiska konventioner utan mycket av andlig tradition överhuvud, hur ofta han än förnekade detta. Rahner uppgraderade individens eget sökande, som han ansåg måste vara ett språng in i något okänt, och han hyllades t ex av existentalister utanför kyrkan.

Rahner som var född 1904 i Freiburg im Breisgau utbildades vid ett jesuitkollegium och ägnade sig först åt filosofi vid sin födelsestads universitet. I Innsbruck fördjupade han sig i dogmatiken och upprätthöll senare professurer där samt i Münster och München. Utöver hans insats som jesuit gav han ut studier bland annat i Thomas av Aquinos kunskapslära. Inför Andra vaticankonciliet utsågs Rahner till koncilieteolog, och anlätades även av påvliga teologikommissioner.

Rahner var skeptisk mot en trossystematik, som enligt honom sköt den personliga gudsupplevelsen åt sidan. Rahner ser tron nästan som "etwas einmaliges" dvs något helt igenom unikt. Samtidigt var han, hävdar Vorgrimler, av rädsla att i en splittrad tid lämna de kristna utan kompass som "unerbittlich" i sin traditionstrohet. Livet är nu bara oändligt öppet, och Gud är en hemlighet som ej får schematiseras. Nåden, den består i människans självöverskridande. Ja, till och med döden är för Rahner inte något obönhörligt utan "en medveten handling". Man inser varför existentialisterna här var villiga att lyssna på honom!

I Rahners yttre verk märks motsvaran-

de attityd. Bland annat frågar han, om kyrkan bör godta att katoliker läser "världsliga" tidskrifter, eller om man på en arbetsplats bör ha ett krucifix uppsatt. Rahner ser lätt på sådant, och manar till att göra "det mänskligt möjliga". Han varnar för att kräva en särställning för kyrkan i folkstyret, och påminner om klassisk liberalteologi, då han hävdar att det finns "onödiga" dogmer. Enligt Rahner bör kyrkans budskap för att gå fram göras selektivt, samlat. Och med sin mycket omdiskuterade term "den anonyma kristendomen" tänker sig Rahner tydligen, att andra än kristna kan göra kristna erfarenheter. Den formella hemhörigheten i kyrkan och dess tradition bör inte överdrivas.

Föregrep Rahner med allt detta bara ett den kyrkliga auktoritetens nederlag? Var han ännu en modernist för vilken Jesu lidande och offerdöd, sakramenten och bönen, blivit mer outhärliga? En Sartre i prästkappa?

Kontroversiell var Rahner tveklöst, och dubbeltydig. Hans språk fylls av märkliga nybildningar, logiken är okonventionell men också svår att följa. "Morgondagens fromme kommer att vara en 'mystiker', en som 'upplevt' något" yttrande han en gång utan förklaring. Kanske ville Karl Rahner söka anknyta till andra, mer "hemlighetsfulla" källor än neothomismens för att förnya en kyrka som inte mer kan nå törstade själar. Boken ger visst intryck av Ehrenrettung, och är knappast helt trovärdig.